

چالشهای فرهنگی جهان اسلام در مواجهه با جهانی شدن و راههای مقابله با آن

لیلا فقیه لو، محمداقبر حسین پور

چکیده

جهانی شدن یکی از واقعیت‌های مهم و غیرقابل انکار در جهان امروز است که در تمامی شئون زندگی انسانها نفوذ کرده و آن را تحت تاثیر قرار داده مفهوم جهانی شدن به مجموعه فرآیندهای پیچیده ای اطلاق می شود که به موجب آن دولتهای ملی به نحو فزاینده ای به یکدیگر مرتبط و وابسته می شود. این مفهوم از معنی واژه GLOBALIZATION که گاهی به جهانی شدن و زمانی به جهانی سازی ترجمه شده است. اساسا جهانی شدن به دنبال ایجاد جامعه ای یکدست با حاکمیت الگوی خاص در زمینه ای مختلف اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی با محوریت تفکر لیبرال دموکراسی غرب است، در این راستا قدرتهای مسلط جهان برای ترویج این تفکر از همه امکانات خود بهره می گیرند، از آنجا که بسیاری از این اصول با مبانی فرهنگ اسلامی در تضاد است دین اسلام به عنوان یک هویت مستقل فرهنگی-تاریخی که داعیه جهانی شدن ندارد نمی تواند نسبت به این فرآیند در حال وقوع بی تفاوت باشد و تلاش می کند تا در مقابل این چالشها مقاومت کند.

در این مقاله تلاش خواهیم کرد چالش هایی همچون چالش های هویتی، رشد و تقویت قوم گرایی و تاکید بر هویت های ملی به جای هویت اسلامی و خلق و گسترش ستیز در درون جوامع اسلامی، ارایه تصویر نامطلوب از اسلام در میان جوامع جهان، ترویج الگوی زندگی غیر اسلامی و در معرض تهدید قرار گرفتن بنیان خانواده در جهان اسلام و ترویج موضوعات و مباحث غیر اخلاقی در میان جوانان جوامع جهان اسلام و اجرای پروژه دین زدایی در این چارچوب را مطرح کنیم و راههای مقابله با این چالشها را بررسی کنیم. واژگان کلیدی: اسلام، فرهنگ اسلامی، جهانی شدن، جهانی سازی، فرهنگ غربی، کشورهای اسلامی

مقدمه

یکی از پدیده هایی که جامعه بشری در حال حاضر با آن مواجه است پدیده جهانی شدن می باشد، ابعاد و دامنه های این پدیده آنقدر وسیع و گسترده است که تمام شئون زندگی بشری را در عرصه های مختلف علم، تکنولوژی، فرهنگ اجتماع، سیاست و اقتصاد تحت تاثیر خود قرار داده تا جایی که برخی از صاحب نظران آن را به عنوان بزرگترین و مهمترین رخداد تاریخ بشری یاد کرده اند. توسعه تجارت و اقتصاد، رقابت های جهانی را از بعد ایدئولوژیک خارج و به آن جنبه ای ژئواکونومیک بخشید. رقابت های اقتصادی و جهانی شدن اقتصاد، اثرگذاری های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی نیز در

سطح جوامع جهان در پی داشت که ابعاد جهانی شدن را به شکل پیچیده ای مطرح کرد، برخی معتقدند از آنجا که آمریکا و اکثر کشورهای اروپایی جزو قدرتمندترین کشورهای جهان به شمار می آیند، لذا جهانی شدن در واقع همان غربی شدن و آمریکایی شدن است که با استفاده از ابزارهایی همچون بازارهای مالی جهان، بازار بورس نیویورک که بزرگترین بازار بورس جهان است و دلار آمریکا که پشتوانه پول دنیاست سعی می کنند تا یک فرهنگ، سیاست و اقتصاد خاص را در جهان ترویج کنند، جهان اسلام به عنوان یک هویت مستقل فرهنگی - تاریخی، جهانی شدن اقتصادی را پذیرفته است اما در مقابل تاثیر این پدیده بر فرهنگ و به تبع آن، سیاست و اجتماع خود مقاومت می کند و آن را چالشی از جانب غرب برای خود می داند. هرچند که عده ای معتقدند جهانی شدن، فرآیندی طبیعی و اجتناب ناپذیر در زندگی بشر امروز است و مقاومت در مقابل آن، بی فایده است. این مقاله با روش تحلیلی - توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه ای و اینترنتی، در صدد بررسی چالشهای پیش روی فرهنگ اسلامی است در عرصه جهانی شدن است و تلاش خواهیم کرد تا راه کارهای مقابله با این چالشها را بررسی کنیم. ما در این مقاله ابتدا مفهوم جهانی شدن را بررسی خواهیم کرد و سپس چالشهای پیش روی فرهنگ اسلامی را به طور کلی بررسی خواهیم کرد و سپس به طور جامع به چالشهای فرهنگی خواهیم پرداخت و در آخر راهکارهای مقابله با نفوذ فرهنگ غرب در کشورهای اسلامی را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

جهانی شدن از یک خصیصه دوگانه برخوردار است و کشورهای مختلف نسبت به توانمندیهایشان می توانند از فرصتهای ناشی از آن بهره مند شده و یا با تهدیدات آن مواجه شوند. گرچه فرآیند جهانی شدن ذاتا خطرناک نیست اما به هر حال به لحاظ درنوردیدن مرزهای تکنولوژی دانش و اطلاعات، ایجاد شکافهای سیاسی و اجتماعی در جوامع و همچنین افزایش شکاف میان نظامهای پیشرفته و در حال توسعه می تواند هم منجر به گسترش بی ثباتی و نابرابری در جهان و هم بسط منافع حاصل از توانمندیهای جوامع مدرن در سراسر جهان گردد. پیامدهای جهانی شدن را می توان در چهار حوزه سیاسی، اقتصاد، امنیت و فرهنگ مورد بررسی قرار داد:

پیامدهای فرهنگی جهانی شدن

جهانی شدن متضمن فشار بر جوامع، تمدنها و سنتها، اعم از سنتهای نهان یا اختراعی در جهت دگرگون کردن صحنه جهانی-فرهنگی همسوی باورها و نمادهایی است که با هویت خودشان مقارنت دارد.

{۱}